

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ¹⁾**

z dnia2011 r.

w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno - rentowe

Na podstawie art. 116 ust. 5 i art. 128a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.²⁾) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Rozporządzenie określa:

- 1) zakres obowiązków informacyjnych organów rentowych;
- 2) warunki i tryb wszczęcia postępowania w sprawach świadczeń;
- 3) sposób ustalania daty zgłoszenia wniosku o świadczenie lub o ustalenie jego wysokości, jeżeli wniosek nie został złożony w organie rentowym;
- 4) dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, które powinny być dołączone do wniosku w sprawie przyznania świadczeń;
- 5) rodzaje dowodów uzasadniających prawo do świadczeń lub ich wysokość, w przypadku gdy konto ubezpieczonego nie zawiera tych danych;
- 6) zakres danych, które mogą być udowodnione w drodze zeznań świadków lub oświadczeń ubezpieczonych wraz ze wskazaniem formy tych zeznań lub oświadczeń;
- 7) sposób obliczania świadczeń i okresów uwzględnianych przy ustalaniu świadczeń;
- 8) elementy, jakie powinna zawierać decyzja organu rentowego oraz jej uzasadnienie, a także zakres informacji, które powinny być zawarte w pouczeniu do tej decyzji;
- 9) formę prowadzenia akt sprawy i ich przechowywania oraz okres przechowywania akt sprawy prowadzonych w formie elektronicznej;
- 10) tryb postępowania oraz rodzaje dowodów niezbędnych do przyznania przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zwanego dalej „Zakładem”, świadczeń w drodze wyjątku.

¹⁾ Minister Pracy i Polityki Społecznej kieruje działem administracji rządowej - zabezpieczenie społeczne, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. Nr 216, poz. 1598).

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2010 r. Nr 40, poz. 224, Nr 134, poz. 903, Nr 238, poz. 1578 i Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 75, poz. 398, Nr 149, poz. 887 i Nr 168, poz. 1001.

2. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o „ustawie”, należy przez to rozumieć ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa o „świadczeniach”, bez bliższego określenia, rozumie się przez to świadczenia przewidziane w ustawie.

§ 2. Organy rentowe udzielają informacji, w tym wskazówek i wyjaśnień, w zakresie dotyczącym warunków i dowodów wymaganych do ustalania świadczeń.

§ 3. 1. Postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku zainteresowanego, chyba że przepisy ustawy przewidują wszczęcie tego postępowania z urzędu.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, stanowi zgłoszone na piśmie lub ustnie do protokołu w organie rentowym:

- 1) żądanie przyznania świadczenia;
- 2) żądanie wznowienia postępowania w sprawie świadczenia przez organ rentowy;
- 3) inne żądanie w sprawie prawa lub wysokości przyznanego świadczenia, w szczególności:
 - a) ponownego ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości,
 - b) wyłączenia z kręgu osób uprawnionych do renty rodzinnej,
 - c) przyznania dodatku do pobieranego świadczenia,
 - d) podjęcia lub wznowienia wypłaty świadczenia,
 - e) zawieszenia prawa do świadczenia,
 - f) wypłaty świadczenia osobie zamieszkałej za granicą w sposób określony w ustawie lub przepisach odrębnych.

§ 4. 1. Wniosek, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, powinien zawierać:

- 1) imię i nazwisko zainteresowanego;
- 2) datę urodzenia zainteresowanego;
- 3) numer PESEL zainteresowanego, a jeżeli nie nadano tego numeru - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu;
- 4) adres miejsca zamieszkania i adres do korespondencji zainteresowanego;
- 5) ostatni adres miejsca zamieszkania zainteresowanego w Polsce – w przypadku osoby zamieszkałej za granicą, jeżeli zamieszkiwała uprzednio w Polsce;
- 6) adres miejsca pobytu lub ostatniego miejsca zamieszkania zainteresowanego – w przypadku osoby nieposiadającej aktualnego adresu zamieszkania;
- 7) wskazanie rodzaju świadczenia, o które ubiega się zainteresowany;
- 8) wskazanie sposobu wypłaty świadczenia wraz z podaniem odpowiednich danych niezbędnych do jego wypłaty;
- 9) podpis zainteresowanego, pełnomocnika albo osoby upoważnionej przez zainteresowanego, o której mowa w § 7.

2. Jeżeli wniosek, o którym mowa w § 3 ust. 2 pkt 1, jest związany ze świadczeniem zmarłego, wniosek dodatkowo powinien zawierać imię i nazwisko zmarłego, numer świadczenia zmarłego oraz wskazanie organu, który ustalił prawo i wypłacał świadczenie lub do którego został zgłoszony wniosek o świadczenie, w przypadku gdy zmarłemu nie ustalono prawa do świadczenia.

3. Wnioski, o których mowa w § 3 ust. 2 pkt 2 i 3, powinny zawierać dane, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 9 oraz 4 albo 6, a także:

- 1) wskazanie żądania, którego dotyczy wniosek;
- 2) numer świadczenia lub numer sprawy;
- 3) wskazanie organu, który ustalił prawo do świadczenia lub wypłaca świadczenie.

4. Jeżeli we wniosku nie zamieszczono danych lub nie dołączono dokumentów, które są niezbędne do jego rozpatrzenia, organ rentowy wzywa zainteresowanego do uzupełnienia wniosku w terminie nie krótszym niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania z pouczeniem, że nieusunięcie tych braków spowoduje wydanie decyzji o odmowie wszczęcia postępowania.

5. Organ rentowy pozostawia bez rozpoznania wnioski, który nie zawiera danych określonych w ust. 1 pkt 1 lub 4.

6. Jeżeli zainteresowany nie usunął braków, mimo pouczenia, o którym mowa w ust. 4, organ rentowy wydaje decyzję o odmowie wszczęcia postępowania.

§ 5. 1. Wniosek, o którym mowa w § 3 ust. 1, może być zgłoszony w formie elektronicznej za pomocą środków komunikacji elektronicznej przez elektroniczną skrzynkę podawczą Zakładu, utworzoną zgodnie z przepisami art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565 z późn. zm.³⁾).

2. Wniosek zgłoszony w formie elektronicznej powinien być:

- 1) uwierzytelniony przy użyciu mechanizmów określonych w art. 20a ust. 1 albo w ust. 2 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz
- 2) zgodny z formatem elektronicznym ustalonym przez Zakład .

§ 6. 1. Za datę zgłoszenia wniosku przyjmuje się datę złożenia wniosku w organie rentowym na piśmie lub ustnie do protokołu. Jeżeli wniosek został przesłany za pośrednictwem przedsiębiorcy uprawnionego do wykonywania działalności pocztowej w obrocie krajowym lub zagranicznym, za datę złożenia wniosku uważa się datę nadania wniosku za pośrednictwem tego przedsiębiorcy.

2. Jeżeli przepisy ustawy dopuszczają zgłoszenie wniosku za pośrednictwem płatnika składek, za datę zgłoszenia wniosku uważa się datę sporządzenia wniosku przez płatnika. Płatnik składek potwierdza sporządzenie wniosku w określonej dacie pieczęcią i podpisem osoby upoważnionej.

3. Jeżeli wniosek został złożony przez osobę odbywającą karę pozbawienia wolności, karę aresztu wojskowego albo karę aresztu za wykroczenie oraz osobę tymczasowo aresztowaną, za datę zgłoszenia wniosku uważa się datę przyjęcia wniosku przez administrację zakładu karnego lub aresztu. Datę tę potwierdza się pieczęcią i podpisem osoby upoważnionej.

4. Za datę zgłoszenia wniosku uważa się również datę złożenia wniosku w innych organach, niż organy, o których mowa w art. 4 pkt 6 ustawy, jeżeli do ich właściwości należą sprawy świadczeń emerytalno-rentowych, a także datę złożenia wniosku w polskim urzędzie konsularnym lub w innej polskiej placówce dyplomatycznej.

5. Jeżeli wniosek został zgłoszony w zagranicznej instytucji ubezpieczeniowej państwa, z którym Rzeczpospolitą Polską łączy umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, za datę zgłoszenia wniosku uważa się datę uznaną za datę złożenia wniosku zgodnie z wewnętrznym ustawodawstwem stosowanym przez tę instytucję.

6. Jeżeli, w przypadku o którym mowa w ust. 5, zagraniczna instytucja ubezpieczeniowa przekaże wniosek do organu rentowego w formie elektronicznej, na zasadach określonych w odrębnych przepisach, wniosek i inne dowody otrzymane z tej instytucji w formie elektronicznej uznaje się za równoważne z oryginalnym wnioskiem i

³⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2006 r. Nr 12, poz. 65 i Nr 73, poz. 501, z 2008 r. Nr 127, poz. 817, z 2009 r. Nr 157, poz. 1241, z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 167, poz. 1113 i Nr 182, poz. 1228 oraz z 2011 r. Nr 112, poz. 654.

dokumentami wymaganymi w postępowaniu. Nie wymagają one wówczas dodatkowego poświadczenia lub autoryzacji.

§ 7. 1. Jeżeli przy dokonywaniu czynności przed organem rentowym zainteresowany lub świadek, niebędący osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych nie może złożyć podpisu, podpis składa inna upoważniona przez niego osoba, nieograniczona w zdolności do czynności prawnych.

2. Osoba składająca podpis za zainteresowanego lub świadka składa oświadczenie o przyczynach uniemożliwiających złożenie podpisu przez zainteresowanego lub świadka podając następujące swoje dane identyfikacyjne: imię i nazwisko, datę urodzenia, numer PESEL, a jeżeli nie nadano tego numeru - serię i numer dowodu osobistego lub paszportu, adres zamieszkania i adres do korespondencji.

§ 8. 1. Jeżeli przedstawiciel ustawowy lub opiekun prawny nie zgłasza wniosku o świadczenie, wniosek o świadczenie może zgłosić w imieniu zainteresowanego osoba sprawująca nad nim faktyczną opiekę. W takich przypadkach organ rentowy sporządza adnotację w aktach sprawy.

2. Organ rentowy może uznać za skuteczne czynności, które są podejmowane w interesie zainteresowanego przez osobę sprawującą nad nim faktyczną opiekę, jeżeli nie wymagają osobistego działania zainteresowanego.

§ 9. Wycofanie wniosku jest skuteczne, jeżeli nastąpiło w jednej z form przewidzianych dla zgłoszenia wniosku.

§ 10. 1. Zainteresowany zgłaszający wniosek o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy powinien dołączyć do wniosku dokumenty stwierdzające:

- 1) datę urodzenia;
- 2) okresy uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokość;
- 3) stan zdrowia, a także wywiad zawodowy sporządzony przez płatnika składek, jeżeli ubezpieczony pozostaje w zatrudnieniu – w przypadku gdy prawo do świadczenia jest uzależnione od stwierdzenia niezdolności do pracy;
- 4) wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu i uposażenia, przyjmowanych do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń;
- 5) okoliczności niezbędne do ustalenia świadczeń przysługujących z zagranicznych instytucji ubezpieczeniowych, jeżeli umowy międzynarodowe tak stanowią.

2. Dokumenty, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2 i 4, nie są wymagane, jeżeli konto ubezpieczonego zawiera dane pozwalające na ustalenie prawa i wysokości świadczenia.

3. Dokumenty, o których mowa w ust. 1 pkt 1, 2, 4 i 5, nie są wymagane, jeżeli zostały złożone w organie rentowym dla celów ustalenia kapitału początkowego albo prawa lub wysokości świadczeń na podstawie ustawy lub odrębnych przepisów.

§ 11. 1. Małżonek (wdowa, wdowiec) zgłaszający wniosek o przyznanie renty rodzinnej powinien dołączyć do wniosku dokumenty, o których mowa w § 10 ust. 1, oraz dokumenty stwierdzające:

- 1) datę urodzenia i datę zgonu osoby, po której ma być przyznana renta;
- 2) zawarcie związku małżeńskiego;
- 3) posiadanie prawa do alimentów ustalonego wyrokiem lub ugodą sądową ze strony małżonka, po którym ubiega się o przyznanie renty rodzinnej, jeżeli w chwili śmierci małżonka nie istniała wspólność małżeńska.

2. Małżonek (wdowa, wdowiec) powinien ponadto złożyć oświadczenie:

- 1) o istnieniu wspólności małżeńskiej;
- 2) stwierdzające brak niezbędnych źródeł utrzymania – dla celów ustalenia prawa do okresowej renty rodzinnej.

3. W przypadku orzeczenia rozvodu lub separacji zainteresowany dodatkowo przedkłada dokumenty, o których mowa w ust. 1 pkt 3.

§ 12. 1. Do wniosku o rentę rodzinną dla dzieci własnych zmarłego, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobionych powinny być dołączone dokumenty, o których mowa w § 10 ust. 1 oraz § 11 ust. 1 pkt 1, a jeżeli dzieci ukończyły 16 lat - również dokumenty stwierdzające:

- 1) fakt nauki w szkole;
- 2) stan zdrowia, jeżeli prawo do renty rodzinnej jest uzależnione od stwierdzenia całkowitej niezdolności do pracy lub całkowitej niezdolności do pracy oraz do samodzielnej egzystencji.

2. Do wniosku o rentę rodzinną dla przyjętych na wychowanie i utrzymanie: wnuków, rodzeństwa i innych dzieci ubiegających się o przyznanie renty rodzinnej, oprócz dokumentów wymienionych w ust. 1, powinny być dołączone oświadczenia lub dokumenty potwierdzające, że osoby te:

- 1) zostały przyjęte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią ubezpieczonego lub świadczeniobiorcy, chyba że śmierć była następstwem wypadku;
- 2) nie mają prawa do renty po rodzicach, a gdy rodzice żyją - nie mogą zapewnić im utrzymania, albo że ubezpieczony lub świadczeniobiorca był ich opiekunem ustanowionym przez sąd.

§ 13. Rodzice ubiegający się o rentę rodzinną powinni dołączyć do wniosku dokumenty, o których mowa w § 10 ust. 1 i § 11 ust. 1 pkt 1, oraz oświadczenie stwierdzające, że zmarły bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania.

§ 14. Przy składaniu wniosku o rentę rodzinną przepisy § 10 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

§ 15. Do wniosku o dodatek pielęgnacyjny z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz do samodzielnej egzystencji powinno być dołączone zaświadczenie o stanie zdrowia osoby ubiegającej się o dodatek pielęgnacyjny, wydane przez lekarza prowadzącego leczenie nie wcześniej niż na miesiąc przed datą złożenia wniosku.

§ 16. Do wniosku o zasiłek pogrzebowy dołącza się:

- 1) odpis skrócony aktu zgonu albo odpis zupełny aktu urodzenia dziecka z adnotacją, że dziecko urodziło się martwe;
- 2) rachunki poniesionych kosztów pogrzebu, a jeżeli rachunki zostały złożone w banku - kopie rachunków, potwierdzone przez bank za zgodność z oryginałem;
- 3) dokumenty potwierdzające pokrewieństwo lub powinowactwo zgłaszającego wniosek z osobą zmarłą;
- 4) zaświadczenie płatnika składek o podleganiu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym;
- 5) oświadczenie o pokryciu kosztów pogrzebu w całości lub w części;
- 6) oświadczenie o niepobraniu zasiłku pogrzebowego z innego tytułu;
- 7) dokument stwierdzający prawo zmarłego do świadczenia, jeżeli świadczenie to było wypłacane przez inny organ rentowy;

- 8) informację o numerze posiadanego rachunku bankowego, jeżeli wypłata zasiłku ma być dokonana na rachunek bankowy;
- 9) dokument potwierdzający umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej.

§ 17. 1. Imię (imiona), nazwisko, datę urodzenia, datę zawarcia związku małżeńskiego, datę zgonu, stopień pokrewieństwa i powinowactwa oraz fakt przysposobienia ustala się na podstawie dokumentu stwierdzającego tożsamość albo odpisu aktu stanu cywilnego.

2. W przypadku nadesłania wniosku w sprawie świadczenia za pośrednictwem przedsiębiorcy uprawnionego do wykonywania działalności pocztowej w obrocie krajowym lub zagranicznym zainteresowany jest obowiązany dołączyć niezbędne odpisy aktów stanu cywilnego, które podlegają zwrotowi po sporządzeniu kopii lub notatki.

§ 18. 1. W postępowaniu przed organem rentowym zagraniczne odpisy aktów stanu cywilnego oraz inne zagraniczne dokumenty przedkłada się po przetłumaczeniu na język polski przez tłumacza przysięgłego.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do dokumentów sporządzonych w państwach, z którymi Rzeczpospolitą Polską łączą umowy w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, sporządzonych w językach urzędowych tych państw.

§ 19. 1. Oświadczenie zainteresowanego, które może być złożone w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, stanowi środek dowodowy, potwierdzający następujące okoliczności:

- 1) pozostawanie wdowy lub wdowca ubiegających się o rentę rodzinną we wspólności małżeńskiej do chwili śmierci małżonka;
- 2) przyczynienie się zmarłego bezpośrednio przed jego śmiercią do utrzymania rodziców;
- 3) przyjęcie na wychowanie i utrzymanie zmarłego wnuków, rodzeństwa i innych dzieci - co najmniej na rok przed jego śmiercią;
- 4) sprawowanie opieki nad dzieckiem lub innym członkiem rodziny przed dniem nabycia prawa do emerytury lub renty;
- 5) pokrycie kosztów pogrzebu w całości lub w części;
- 6) niepobranie zasiłku pogrzebowego z innego tytułu;
- 7) miejsce zamieszkania w określonej miejscowości lub w określonym państwie, jeżeli istnieją niedające się usunąć w inny sposób wątpliwości dotyczące miejsca zamieszkania zainteresowanego;
- 8) istnienie dalszego prawa do pobierania świadczenia;
- 9) brak dokumentów stanowiących środki dowodowe;
- 10) sprawowanie faktycznej opieki;
- 11) prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego.

2. Jeżeli zmarły był przed śmiercią ustanowiony opiekunem dzieci, zamiast oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, jest wymagane przedstawienie odpowiedniego postanowienia sądu.

§ 20. Oświadczenia mogą być składane w formie elektronicznej. Przepisy § 5 stosuje się odpowiednio.

§ 21. 1. Środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu, uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru emerytury lub renty są zaświadczenia pracodawcy lub innego płatnika składek, legitymacja ubezpieczeniowa lub

inny dokument, na podstawie którego można ustalić wysokość wynagrodzenia, dochodu, przychodu, uposażenia.

2. W przypadku osób pozbawionych wolności lub tymczasowo aresztowanych środkiem dowodowym potwierdzającym okoliczności, o których mowa w ust. 1, za okres pracy wykonywanej w czasie pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania, jest zaświadczenie zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 22. 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania oraz spółdzielczej umowy o pracę jest świadectwo pracy, zaświadczenie płatnika składek lub innego właściwego organu, wydane na podstawie posiadanych dokumentów lub inny dokument, w tym w szczególności:

- 1) legitymacja ubezpieczeniowa;
- 2) legitymacja służbowa, legitymacja związku zawodowego, umowa o pracę, wpis w dowodzie osobistym oraz pisma kierowane przez pracodawcę do pracownika w czasie trwania zatrudnienia.

2. Jeżeli ustawa przewiduje możliwość udowodnienia zeznaniami świadków okresu składkowego, od którego zależy prawo lub wysokość świadczenia, dowód ten dopuszcza się pod warunkiem złożenia przez zainteresowanego oświadczenia w formie pisemnej lub ustnej do protokołu, że nie może przedłożyć odpowiedniego dokumentu potwierdzającego ten okres.

§ 23. 1. Jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, środkiem dowodowym stwierdzającym okresy nieskładkowe jest zaświadczenie płatnika składek lub inny dokument właściwego organu.

2. Dla celów udowodnienia okresów, o których mowa w art. 7 pkt 5-7 ustawy, środkiem dowodowym są dokumenty, z tym że dla celów udowodnienia faktu sprawowania opieki nad daną osobą środkiem dowodowym jest oświadczenie zainteresowanego złożone w formie pisemnej lub ustnej do protokołu.

§ 24. Środkiem dowodowym, stwierdzającym okresy, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy, mogą być zeznania świadków. W tym przypadku § 25 ust. 3 nie stosuje się.

§ 25. 1. Świadek może złożyć zeznania w formie pisemnej lub ustnie do protokołu w organie rentowym.

2. Zeznania powinny zawierać:

- 1) imię i nazwisko, datę urodzenia oraz adres zamieszkania świadka;
- 2) stwierdzenie, czy i jaki stosunek pokrewieństwa lub powinowactwa łączy świadka z zainteresowanym;
- 3) dane dotyczące okresów i charakteru zatrudnienia zainteresowanego;
- 4) podpis świadka;
- 5) numer świadczenia oraz wskazanie organu, który to świadczenie ustalił, o ile świadek ma ustalone prawo do świadczenia;
- 6) podpis i pieczętę osoby spisującej zeznania lub potwierdzającej podpis świadka.

3. Wraz z zeznaniami świadków zainteresowany przedkłada oświadczenie w formie pisemnej lub ustnie do protokołu o braku dokumentów stanowiących środki dowodowe oraz o przyczynach ich braku.

§ 26. Środkiem dowodowym stwierdzającym fakt uczestniczenia wdowy (wdowca) w zorganizowanym szkoleniu jest zaświadczenie właściwego organu, instytucji lub organizacji prowadzącej to szkolenie.

§ 27. Dowody z dokumentów, pisemne zeznania świadków oraz pisemne oświadczenia zainteresowanego powinny być dołączone do wniosku w oryginale.

§ 28. 1. Środkiem dowodowym w postępowaniu przed organem rentowym mogą być również poświadczone za zgodność z oryginałem kopie dokumentów stwierdzających stan zdrowia oraz dotyczących okresów składkowych i nieskładkowych, a także wysokości wynagrodzenia, przychodu, dochodu i uposażenia przyjmowanego do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń, wydawane przez jednostki upoważnione na podstawie odrębnych przepisów do przechowywania dokumentacji zlikwidowanych lub przekształconych zakładów pracy.

2. Po wydaniu decyzji w sprawie świadczenia organ rentowy zwraca zainteresowanemu, na jego wniosek, przedłożone dokumenty po sporządzeniu ich kopii, z wyłączeniem zaświadczeń potwierdzających wysokość wynagrodzenia, przychodu, dochodu i uposażenia, przyjmowanych do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń, rachunków poniesionych kosztów pogrzebu oraz pisemnych zeznań świadków i oświadczeń zainteresowanego.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do członków rodziny zmarłego świadczeniobiorcy.

4. Środkiem dowodowym w postępowaniu przed organem rentowym mogą być również kopie dokumentów, o których mowa w § 27, poświadczone za zgodność z oryginałem przez właściwe instytucje ubezpieczeniowe państw, z którymi Rzeczpospolitą Polską łączą umowy międzynarodowe w dziedzinie ubezpieczeń społecznych lub też przekazane przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową w formie elektronicznej z wykorzystaniem systemu zapewniającego bezpieczeństwo danych, na zasadach wynikających z odrębnych przepisów. W razie powzięcia wątpliwości co do autentyczności lub prawidłowości danych otrzymanych w tej formie, organ rentowy może wystąpić do instytucji zagranicznej w celu przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego w tym zakresie.

§ 29. Wydruk danych z systemu teleinformatycznego Zakładu, dotyczący ubezpieczonego, w tym w szczególności: przebiegu jego ubezpieczenia, podstawy wymiaru składek, kwoty składek na jego koncie oraz wydanej decyzji w sprawie świadczenia i wypłaty świadczenia stanowi środek dowodowy potwierdzający zamieszczone dane na dzień dokonania wydruku, o ile wydruk taki został opatrzony podpisem i pieczęcią uprawnionej w tym zakresie osoby.

§ 30. Przy obliczaniu okresu składkowego i nieskładkowego dodaje się, osobno dla każdego z tych okresów, poszczególne lata, miesiące i dni. Okresy niepełnych miesięcy oblicza się w dniach. Sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 30 dni kalendarzowych; sumę miesięcy zamienia się na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za jeden rok. Jeżeli w zaświadczeniu stwierdzającym okresy zatrudnienia podane są dniówki robocze, a nie okresy zatrudnienia, sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 22 dni robocze, a za okresy przed dniem 1 stycznia 1981 r. - 25 dni roboczych.

§ 31. Jeżeli przy obliczaniu wysokości świadczenia zachodzi konieczność wykonania kilku kolejnych działań matematycznych, zaokrąglenia matematycznego do drugiego miejsca po przecinku dokonuje się po wykonaniu każdego z tych działań.

§ 32. 1. Jeżeli załatwienie sprawy uzależnione jest od uzyskania dodatkowych dowodów, organ rentowy wzywa zainteresowanego lub inny podmiot do przedłożenia tych

dotychczasowych dowodów, wyznaczając termin nie krótszy niż 14 dni i nie dłuższy niż 60 dni, licząc od dnia doręczenia wezwania. Jeżeli wezwanie do przedłożenia dodatkowych dowodów kierowane jest do innego podmiotu niż zainteresowany, organ rentowy każdorazowo informuje o tym zainteresowanego.

2. Jeżeli środek dowodowy nie został dostarczony w wyznaczonym terminie, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie świadczeń na podstawie posiadanych dowodów, z zastrzeżeniem § 4 ust. 6.

§ 33. 1. Decyzja organu rentowego ustalająca prawo do świadczeń oprócz elementów określonych w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071, z późn. zm.⁴⁾) zawiera:

- 1) rodzaj świadczenia oraz jego wysokość i sposób obliczenia;
- 2) datę, od której przysługuje świadczenie;
- 3) datę rozpoczęcia wypłaty świadczenia i termin płatności;
- 4) pouczenie, o zaistnieniu jakich okoliczności zainteresowany jest obowiązany zawiadomić organ rentowy.

2. Decyzja zawieszająca prawo do świadczenia lub wstrzymująca wypłatę świadczenia oprócz elementów określonych w art. 107 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego zawiera informację o dacie zawieszenia prawa do świadczenia lub wstrzymania wypłaty świadczenia.

§ 34. 1. W razie odmowy prawa do świadczenia, o którego przyznanie zainteresowany zgłosił wniosek, organ rentowy informuje zainteresowanego o możliwości ubiegania się o inne świadczenie ustalane przez organ rentowy na podstawie ustawy lub na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli z akt sprawy wynika, że miałby do niego prawo.

2. Jeżeli zgłoszenie wniosku o inne świadczenie na warunkach określonych w ust. 1 nastąpi przed uprawomocnieniem się decyzji odmownej, za datę zgłoszenia tego wniosku przyjmuje się datę zgłoszenia poprzedniego wniosku, jeżeli zainteresowany tego zażąda.

§ 35. 1. Organ rentowy prowadzi akta sprawy w formie papierowej lub elektronicznej.

2. W przypadku akt sprawy prowadzonych w formie elektronicznej organ rentowy umieszcza w systemie teleinformatycznym zeskanowane dokumenty papierowe składające się na akta sprawy i opatruje poświadczeniem autentyczności. W takim przypadku dokumenty papierowe otrzymane od zainteresowanego, po ich zeskanowaniu i umieszczeniu w systemie teleinformatycznym organu rentowego, są zwracane zainteresowanemu na jego wniosek, z zastrzeżeniem przepisu § 28 ust. 2.

3. Organ rentowy przechowuje zeskanowane dokumenty, o których mowa w ust. 2, w systemie teleinformatycznym organu rentowego przez okres 50 lat.

⁴⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 49, poz. 509, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 169, poz. 1387, z 2003 r. Nr 130, poz. 1188 i Nr 170, poz. 1660, z 2004 r. Nr 162, poz. 1692, z 2005 r. Nr 64, poz. 565, Nr 78, poz. 682, Nr 181, poz. 1524, z 2008 r. Nr 229, poz. 1539, z 2009 r. Nr 195, poz. 1501 i Nr 216, poz. 1676, z 2010 r. Nr 40, poz. 230, Nr 167, poz. 1131, i Nr 182, poz. 1228, i Nr 254 poz. 1700 oraz z 2011 r. Nr 6, poz. 18, Nr 34, poz. 173 i Nr 106, poz. 622.

4. Dowodem (odpisem) podpisem potwierdzającym treść akt sprawy prowadzonych w formie elektronicznej są wydruki z systemu teleinformatycznego organu rentowego. Przepisy § 29 stosuje się odpowiednio.

§ 36. 1. Jeżeli akta sprawy są prowadzone w formie papierowej, jeden egzemplarz decyzji w sprawach świadczeń organ rentowy dołącza do akt sprawy.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w razie wydania decyzji dotyczących waloryzacji świadczeń lub innych zmian wysokości świadczeń o charakterze powszechnym ustalonej z urzędu. W tych przypadkach dane zawarte w decyzji przechowuje się w systemie teleinformatycznym organu rentowego.

§ 37. Dowodem potwierdzającym dane zawarte w decyzji wydanej w sprawach świadczeń może być również wydruk z systemu teleinformatycznego organu rentowego, opatrzony pieczęcią i podpisem uprawnionej w tym zakresie osoby.

§ 38. 1. Jeżeli dla ustalenia świadczeń lub ich wypłaty odrębne przepisy wymagają ustalenia równowartości w polskich złotych (PLN) kwoty świadczenia zagranicznego wyrażonej w walucie obcej, zastosowanie ma kurs złotego do waluty obcej ogłoszony przez Narodowy Bank Polski z dnia dokonywania przeliczenia przez organ rentowy, chyba że umowa międzynarodowa lub przepisy Unii Europejskiej stanowią inaczej.

2. Kwoty poniesionych kosztów pogrzebu wykazane w obcej walucie przelicza się według kursu, o którym mowa w ust. 1, obowiązującego na dzień zgonu.

§ 39. Postępowanie w sprawach świadczeń przyznawanych przez Prezesa Zakładu w drodze wyjątku wszczyna się na wniosek zainteresowanego.

§ 40. 1. Okoliczności, które są brane pod uwagę przy rozpatrywaniu wniosku zainteresowanego o świadczenie przyznawane w drodze wyjątku są potwierdzane w szczególności:

- 1) zaświadczeniem wydanym przez właściwy urząd skarbowy, dotyczącym źródeł osiąganego przychodu oraz jego wysokości;
- 2) zaświadczeniem potwierdzającym aktualne zatrudnienie lub prowadzenie innej działalności zarobkowej oraz wysokość osiąganego przychodu;
- 3) zaświadczeniem potwierdzającym wysokość świadczeń otrzymywanych na podstawie odrębnych przepisów, w tym świadczeń rodzinnych, świadczeń wypłacanych z pomocy społecznej lub zasiłku dla bezrobotnych;
- 4) zaświadczeniem z urzędu gminy potwierdzającym rodzaj oraz wielkość posiadanego gospodarstwa rolnego;
- 5) innymi dokumentami, w tym zaświadczeniem potwierdzającym sytuację rodzinną, majątkową i materialną zainteresowanego oraz najbliższych członków rodziny, z którymi prowadzi gospodarstwo domowe.

2. Oświadczenie zainteresowanego stanowi środek dowodowy, potwierdzający w szczególności następujące okoliczności:

- 1) niepozostawanie w zatrudnieniu lub nieprowadzenie innej działalności zarobkowej;
- 2) nieotrzymywanie świadczeń na podstawie odrębnych przepisów, w tym świadczeń rodzinnych, świadczeń wypłacanych z pomocy społecznej lub zasiłku dla bezrobotnych;
- 3) nieposiadanie gospodarstwa rolnego;
- 4) brak najbliższych członków rodziny, z którymi prowadzi gospodarstwo domowe.

3. Przy dokumentowaniu okoliczności, o których mowa w ust. 1 2, stosuje się odpowiednio przepisy § 10-12.

§ 41. Prezes Zakładu podejmuje decyzje w sprawach świadczeń przyznawanych w drodze wyjątku na podstawie stanu faktycznego i prawnego istniejącego w dniu zakończenia postępowania wyjaśniającego.

§ 42. 1. Na mocy decyzji Prezesa Zakładu przyznającej świadczenie w drodze wyjątku organ rentowy podejmuje wypłatę świadczenia i zawiadamia o tym zainteresowanego.

2. Zawiadomienie o podjęciu wypłaty powinno określać organ rentowy, który będzie realizował wypłatę świadczenia przyznanego przez Prezesa Zakładu, osobę uprawnioną do świadczenia przyznanego w drodze wyjątku (z podaniem jej imienia i nazwiska), rodzaj świadczenia, termin płatności świadczenia, datę, od której podejmuje się wypłatę oraz wysokość świadczenia. Zawiadomienie to powinno być opatrzone pieczęcią i podpisem osoby upoważnionej.

3. Wypłata świadczenia przyznanego w drodze wyjątku jest realizowana przez okres wskazany w decyzji Prezesa Zakładu. Po upływie tego okresu organ rentowy nie wydaje decyzji o wstrzymaniu wypłaty świadczenia.

4. Jeżeli ustaną okoliczności, będące podstawą przyznania świadczenia w drodze wyjątku, organ rentowy wydaje decyzję o wstrzymaniu wypłaty tego świadczenia.

5. Jeżeli ustaną przesłanki wstrzymania wypłaty świadczenia przyznanego w drodze wyjątku przed uprawomocnieniem decyzji w tej sprawie, organ rentowy podejmuje wypłatę na okres nie dłuższy niż wskazany w decyzji Prezesa Zakładu.

§ 43. Do wniosków złożonych przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe.

§ 44. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.⁵⁾

Minister
Pracy i Polityki Społecznej

⁵⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z 1988 r. Nr 10, poz.73, z 1990 r. Nr 68, poz. 402 oraz z 2007 r. Nr 211, poz.1548), które traci moc z dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

UZASADNIENIE

Dotychczas obowiązujące rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49, z późn. zm.) jest aktem wykonawczym do uchylonej ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. 40, poz. 267, z późn. zm.).

Na mocy art. 194 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, z późn. zm.) rozporządzenie to również obowiązuje po dniu wejścia w życie tej ustawy, tj. od dnia 1 stycznia 1999 r.

Przyjęcie takiej konstrukcji prawnej miało na celu stosowanie tych samych procedur dotyczących spraw emerytalno-rentowych do wszystkich ubezpieczonych, którzy nabywają prawa do emerytury lub renty według reguł starego, niezmienionego systemu. Procedury te w gruncie rzeczy powinny obowiązywać tak długo, jak długo będą wypłacane emerytury i renty obliczane według starych, niezmienionych reguł.

Od dnia 1 stycznia 1999 r. weszły w życie przepisy ustanawiające zasady przyznawania emerytur z nowego, zreformowanego systemu emerytalnego, opartego na innych zasadach ustalania - przede wszystkim - wysokości emerytury. Kwota emerytury jest głównie zależna od sumy składek zaewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego. Pierwsze emerytury, obliczone według nowej, kapitałowej metody, zostały przyznane w 2009 r.

Obecnie obowiązują zatem równoległe dwa systemy emerytalne i dotychczasowe zasady postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe muszą zostać uzupełnione i odpowiadać obu systemom.

Należy podkreślić, że podstawą wydania nowego rozporządzenia w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe, obok art. 116 ust. 5, jest - dodany przepisami ustawy z dnia 25 marca 2011 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z funkcjonowaniem systemu ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 75, poz. 398) - przepis

art. 128a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przepis ten, oprócz zakresu spraw przekazanych do uregulowania w drodze rozporządzenia ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego, zawiera również wytyczne dotyczące treści tego aktu.

W ten sposób oraz dzięki uchyleniu z dniem 1 maja 2011 r. przepisów art. 117 ust. 5, art. 123 i 137 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nowe rozporządzenie w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe będzie wydane na podstawie nie kilku, lecz tylko dwóch - spełniających wymagania konstytucyjne - upoważnień ustawowych.

Projekt rozporządzenia określa:

- 1) zakres obowiązków informacyjnych organów rentowych;
- 2) warunki i tryb wszczęcia postępowania w sprawach świadczeń;
- 3) sposób ustalania daty zgłoszenia wniosku o świadczenie lub o ustalenie jego wysokości, jeżeli wniosek nie został złożony w organie rentowym;
- 4) dowody uzasadniające prawo do świadczeń i ich wysokości, które powinny być dołączone do wniosku w sprawie przyznania świadczeń;
- 5) rodzaje dowodów uzasadniających prawo do świadczeń lub ich wysokość, w przypadku gdy konto ubezpieczonego nie zawiera tych danych;
- 6) zakres danych, które mogą być udowodnione w drodze zeznań świadków lub oświadczeń ubezpieczonych wraz ze wskazaniem formy tych zeznań lub oświadczeń;
- 7) sposób obliczania świadczeń i okresów uwzględnianych przy ustalaniu świadczeń;
- 8) elementy, jakie powinna zawierać decyzja organu rentowego oraz jej uzasadnienie, a także zakres informacji, które powinny być zawarte w pouczeniu do tej decyzji;
- 9) formę prowadzenia akt sprawy i ich przechowywania oraz okres przechowywania akt sprawy prowadzonych w formie elektronicznej;
- 10) tryb postępowania oraz rodzaje dowodów niezbędnych do przyznania przez Prezesa Zakładu świadczeń w drodze wyjątku.

Stosownie do art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414, z późn. zm.), projekt rozporządzenia został zamieszczony na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej.

Projekt rozporządzenia nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania

krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.), dlatego też nie podlega notyfikacji.

Projekt rozporządzenia nie narusza przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI (OSR)

1. Podmioty, na które oddziałuje projektowane rozporządzenie.

Uregulowania projektu rozporządzenia będą dotyczyły bezpośrednio Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wykonującego zadania nałożone ustawą o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń oraz ubezpieczonych i zainteresowanych, którzy będą występowali w postępowaniach emerytalno-rentowych przed organami rentowymi.

Dzięki wejściu w życie przepisów rozporządzenia nastąpi dostosowanie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe do współczesnych form przekazu i gromadzenia informacji (będzie to miało znaczenie zarówno dla ubezpieczonych, jak i organów rentowych).

W szczególności, zgodnie z zaproponowanymi rozwiązaniami, ubezpieczeni i zainteresowani będą mieli możliwość zgłoszenia wniosku o świadczenia przewidziane w ustawie o emeryturach i rentach z FUS również drogą elektroniczną, a z kolei Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie mógł prowadzić akta sprawy w formie elektronicznej.

2. Wynik konsultacji społecznych.

Projekt został poddany konsultacjom społecznym.

W trybie ustaw o związkach zawodowych projekt przekazano:

- 1) NSZZ Solidarność,
- 2) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych,
- 3) Forum Związków Zawodowych,
- 4) Polskiemu Związkowi Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

W trybie ustawy o organizacjach pracodawców projekt przekazano:

- 1) Pracodawcom Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan,
- 3) Business Centre Club – Związkowi Pracodawców,
- 4) Związkowi Rzemiosła Polskiego.

Pozytywnie projekt oceniły organizacje pracodawców: Pracodawcy Rzeczypospolitej Polskiej oraz Związek Rzemiosła Polskiego. W stanowisku Pracodawców RP z dnia 13 czerwca 2011 r. doceniono m. in. proponowaną w projekcie alternatywną (pisemną lub elektroniczną) formę składania wniosków o świadczenia emerytalno-rentowe. Z kolei Związek Rzemiosła Polskiego w piśmie z dnia 15 czerwca 2011 r. uznał za słuszną zasadę, która była jedną z głównych zasad, jakie przyświecały projektodawcy, tj. zasadę, zgodnie z którą przedstawione w projekcie rozwiązania powinny odpowiadać zarówno staremu systemowi emerytalnemu (tzw. systemowi zdefiniowanego świadczenia), jak i nowemu systemowi, oparteemu na regule kapitałowej (tzw. systemowi zdefiniowanej składki).

Pozostałe organizacje pracodawców nie przedstawiły pisemnych stanowisk do przekazanego im projektu, co należy uznać za zaaprobowanie przez nie rozwiązań zaproponowanych w projekcie.

W ramach konsultacji prowadzonych z organizacjami związkowymi, uwagi do przekazanego im projektu zgłosiło Prezydium Komisji Krajowej NSZZ Solidarność (decyzja z dnia 2011 r. nr 126/11) oraz Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych w piśmie z dnia 15 czerwca 2011 r..

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” generalnie pozytywnie zaopiniowało projekt. Zgłosiło jedynie zastrzeżenie, dotyczące proponowanej w projekcie treści § 2. Prezydium KK wniosło mianowicie o skreślenie w tym paragrafie wyrazu „niezbędnych”, uzasadniając to tym, iż sformułowanie takie „może budzić wątpliwości interpretacyjne”. Zgłoszony postulat został uwzględniony.

Nie zostały natomiast uwzględnione uwagi zgłoszone przez OPZZ.

OPZZ zgłosiło uwagę, aby okresy, od których uzależnione jest prawo do świadczeń, mogły być dokumentowane także w inny sposób, niż dowód z dokumentów, w tym także zeznaniami świadków. Wniosek ten nie został uwzględniony. Ocena zeznań świadków powinna być dokonywana nie przez pracowników ZUS, lecz - tak jak dotychczas - przez wyspecjalizowane i niezależne organy, jakimi są sądy. Dopuszczenie przez organ rentowy zeznań świadków jako środka dowodowego może nastąpić wyłącznie w sytuacjach określonych ustawowo.

Nie uwzględnione zostały także uwagi OPZZ, aby rozporządzenie określało, jakie wymogi formalne powinny spełniać zaświadczenia lub świadectwa pracy, w tym świadectwa pracy wydane przed wielu laty. Realizacja tego postulatu nie jest możliwa ze względu na wykroczenie poza ramy upoważnień ustawowych projektowanego rozporządzenia.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego.

Przewidziane w projekcie rozporządzenia regulacje nie spowodują skutków dla sektora finansów publicznych.

Regulacje te nie spowodują także skutków finansowych dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

4. Wpływ na rynek pracy, konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, sytuację i rozwój regionalny.

Rozporządzenie nie będzie miało wpływu na rynek pracy, ani na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość. Nie będzie mieć także wpływu na sytuację i rozwój regionalny państwa.